

טיפוח • פוריות

און - לאורך כל הדרך

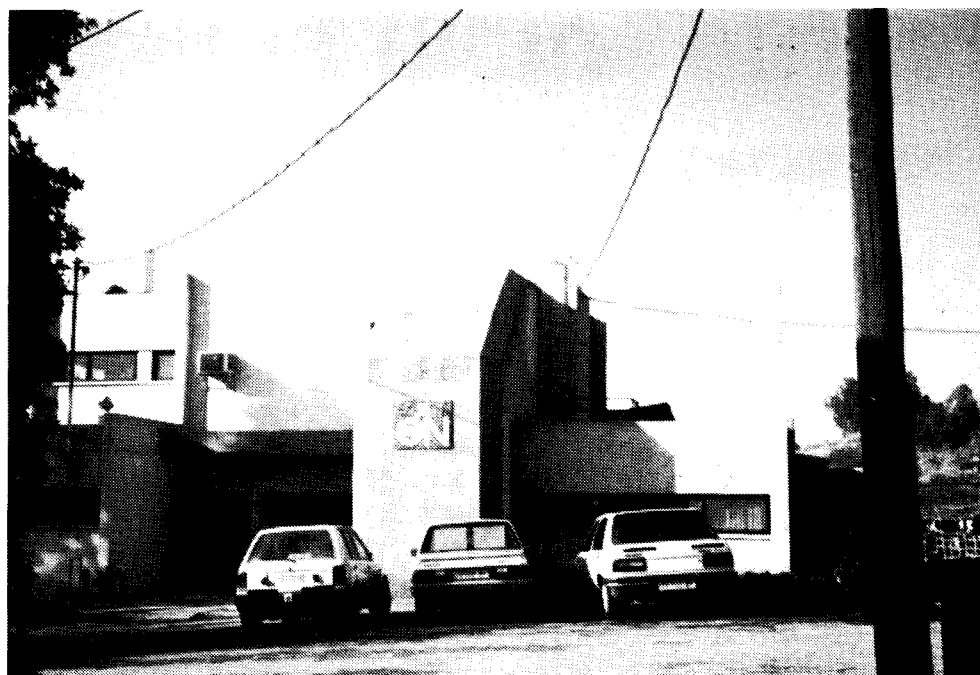
בסוף השבוע עוד ירד גשם זלעפות, שהפנה את עיני המארגנים בדאגה לפאתי שמים, בתקווה למצוא שם סימנים מבטיחים להתבהרות לקראת יום ג' י"ח בחשון תשמ"ח, 10 בנובמבר 1987 - היום בו אמורה היתה להתקיים תצוגת הבקר המסורתית של "און", אגודה להזרעה מלאכותית. ואמנם, תקווה זו לא נכזבה וביום המיועד שרר מזג אויר מצויין. היה יום סתיו בהיר וצלול, אחד מאלה המראים את העמק באור היפה ביותר: לא היה סימן לבוץ וגם לא ניכר יותר אבק הקיץ, אותו שטפו הגשמים האחרונים. השמים עשו צדק עם המאמצים הרבים שהשקיעו מנהלי ועובדי "און" כדי לשוות לאירוע פנים חגיגיות ועל מנת להפגין קבל קהל הבוקרים המתכנס את היופי התפקודי שלמכון ההזרעה הותיק על מתקניו.

מרדכי מלען

סיור בטרם פתיחת האירוע העמידנו על כמה פרטים מעניינים. כזכור, המבנה הראשון של "און" הוקם עוד בשנת 1950, עם 20 תאים לפרים, עמדת הקפצה, מעבדה קטנה ומשרד בקומה העליונה. על אף הזמן הרב שעבר מאז וחרף השימוש האינטנסיבי במבנה זה, הוא עדיין תקין ונראה כמו חדש - סימן לתכנון ובניה טובים ולאחזקה שוטפת מעולה. אפילו הפרים הגדולים והחזקים ביותר לא הצליחו לשבור או לכופף את הרפת הזאת. כמו גם בכל יתר המבנים, גם כאן הפרים נקיים למופת - ערב התצוגה אפילו שטפו מהם את מעט האבק שהם עצמם אוהבים להעלות על גבם - הרפד נקי והדרך מסביב מטופחת. ככל שעבר הזמן ובמידת הצורך במקום נוסף זכתה הרפת הזאת להגדלה על ידי תוספת תאים לפרים ומתקנים לטיפולים ולטילוף. אחריכך הוקמה סככה/רפת נוספת צפונית לראשונה ובה

תאים ללא ריפוד, אלא, עם החזקת הפרים על גבי רצפת מפצמות. עד היום ישנה שורה אחת של תאים כאלה בשימוש לפרים מבוגרים. עם גידול אוכלוסיית המזרעות במרחב "און" גם הוגדלה המעבדה, הותקן חדר הקפאה ואחסון זרמה קפואה, שוכלל והוקם מחדש כל המערך של עמדות הקפצה ונוסף שטח למשרדים וכדומה.

בשלב מסויים הוקמה ב"און" רפתפרים "יוצאת-דופן", אשר במקור נבנתה עם רצפת מפצמות, כדי לאפשר תצפיות של הסתגלות והתפתחות הפרים הצעירים הם עצמם ואחיהם המיועדים לפיטום ושחיטה. כזכור, אז נבנו במשקים רפתות עם רצפת מפצמות והיתה חשיבות ללמוד, אם ובאיזו מידה ניתן להקיש מעמידות (תרתי משמע) הפרים במבנה כזה על עמידות בנותיו. בקיצור, הכוונה היתה של מבחן

צמודים לרפת הראשונה נמצאים המעבדה והשירותים המקצועיים.

פנים הרפת הראשונה, לאחר ההגדלה.

תצוגת הבקר ה־36 של בנות פרים במרחב "און" הינה חוליה נוספת במחרוזת הפעולות של האגודה. יש לברך על ההתמדה של יוזמי ומארגני התצוגות במרוצת השנים. אין זה שלא נתקיימו תערוכות בקר במקומות אחרים בארצנו. די לקרוא הפרקים המתאימים בספרו של אוריאל לוי "תולדות ענף הבקר לחלב בישראל", בהם מוזכרים אירועים כגון תערוכות בקר בשאטה ב־1928, באביגדור ב־1958 ועוד. לצערנו, ברוב האזורים בהם נערכו תערוכות או תצוגות היו אלה אירועים חד־פעמיים ורק לעתים רחוקות יותר מפעמיים. לעומת זאת, מאז שהוחלט ב"און" לקיים תצוגות־בקר לפחות אחת לשנה קויימה ההחלטה בקפדנות. בתחילה התקיימו התערוכות במשקים, מעין תצוגה ניידת. למשל, התצוגה הראשונה היתה ברפת של קיבוץ מזורע בשנת 1958. אולם, עם הקמת המתקנים לתצוגת בקר ליד הפריה של "און" בשנת 1962 עברו התצוגות למשכן הקבוע. מאז 1958 ועד היום, הווה אומר במשך שלושים שנה, נערכו 36 תצוגות. היו שנים, בהן קויימו שתי

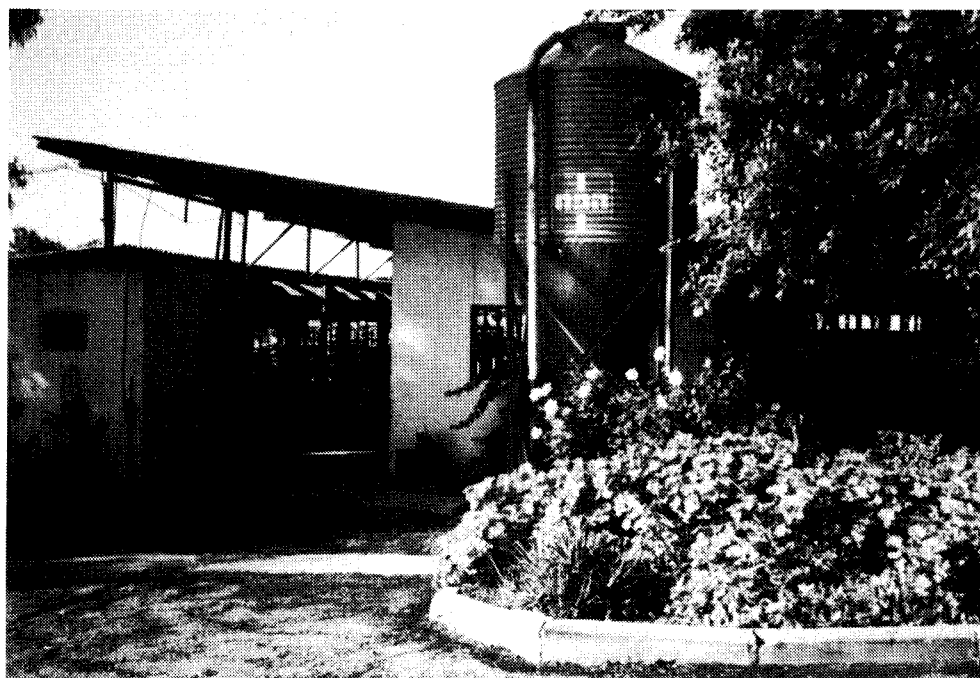
גדילה ותפוקה עצמי של הפרים, בצד מבחן צאצאיהם.

במרוצת השנים נמצאו שיטות אחרות ולמעשה זנחו את רעיון המבחן העצמי. בכל אופן, הצד הדרומי של רפת זו הוסב לתאים מרופדים רגילים, בעוד שהמפצמות נשארו במקומן בצד הצפוני, אולי ובעיקר משיקולים הנדסיים/ממשקיים (ניקוז מי־גר). כיום מאוכלסת רפת זו על ידי פרים צעירים ופרים בהמתנה, במספר גדול בהרבה ממספר המקומות התקניים.

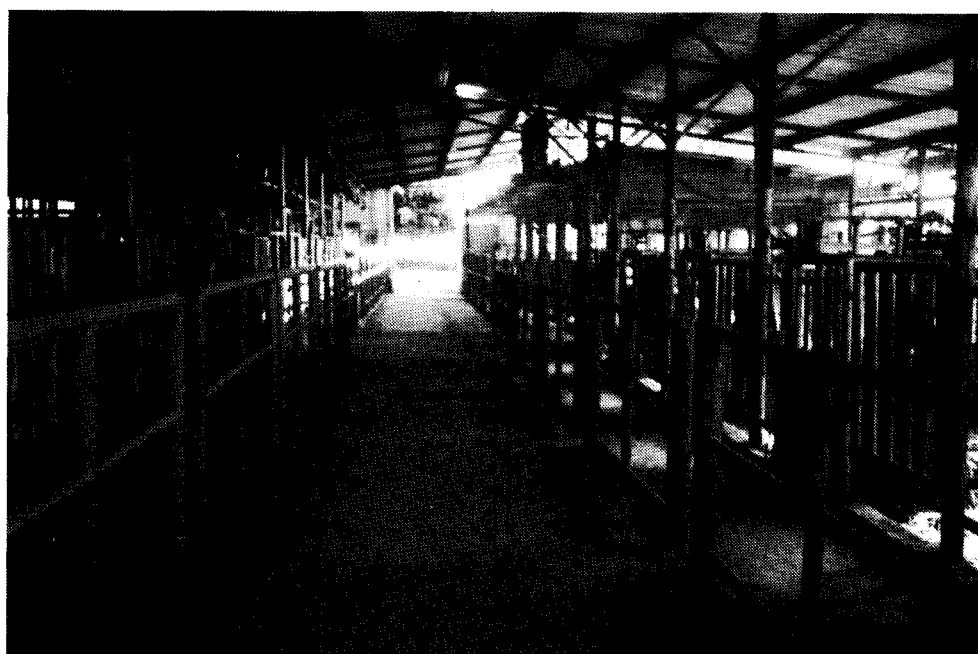
בכל שטח מכון ההזרעה של "און" שורר סדר ונקיון, אפילו תעלות הניקוז זוכות לטיפול וניקוי וכך נשמרת יעילותן. אולם, מעבר לכך, מה שיוצר את הרושם המשכנע ביותר של מפעל מאורגן היטב, משגשג ומוחזק כהלכה הוא הגיוון היפה שבין ומסביב למבנים. העצים הגבוהים, המטפסים המכסים כל קיר, ערוגות ואדניות הפרחים והשיחים בכניסה לכל רפת – כל אלה משווים למקום מראה של קביעות, מסורת והמשכיות רבת־שנים.

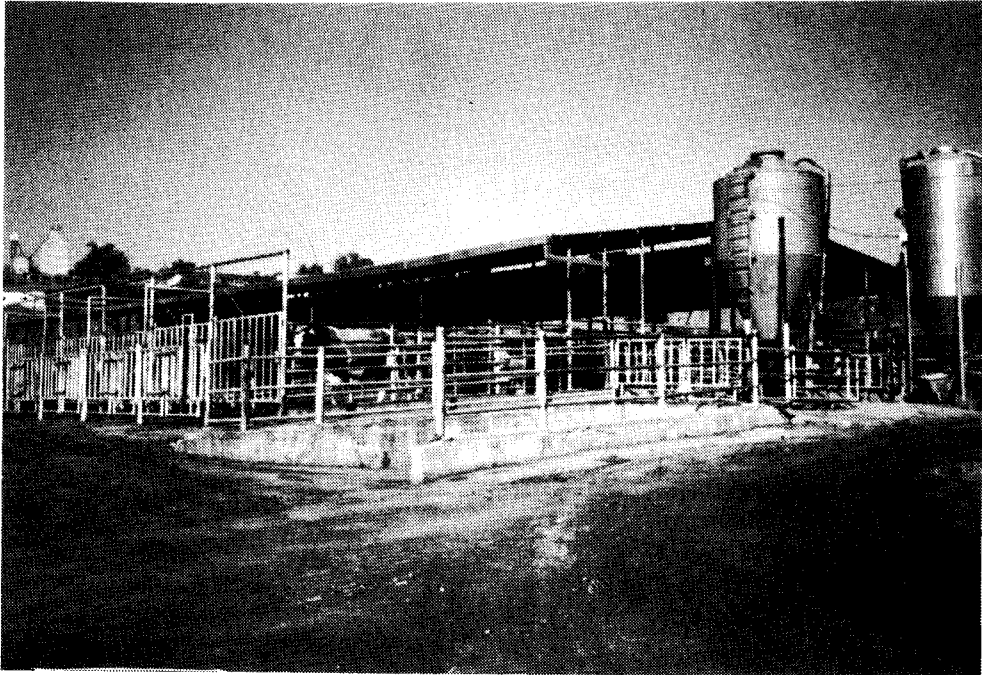
החצרות הדרומיות – והמתקן החדש לטילוף.

הכניסה לרפת/סככה הצפונית.

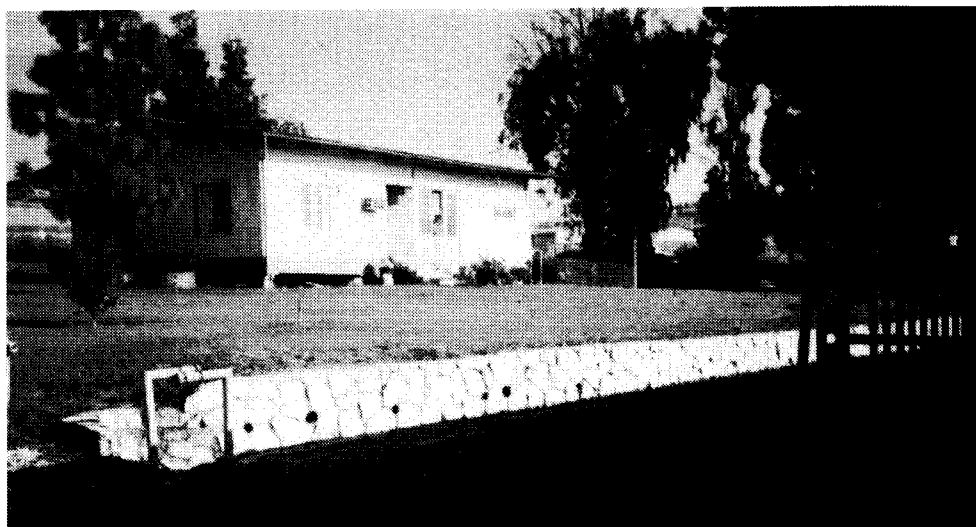
מעבר ההאבסה וההולכה ברפת הצפונית.

הרפת עם רצפת המפצמות, מראה מדרום.

צדה הצפוני של רפת המפצמות (שיס-לב לתעלות הניקוז הבנויות).

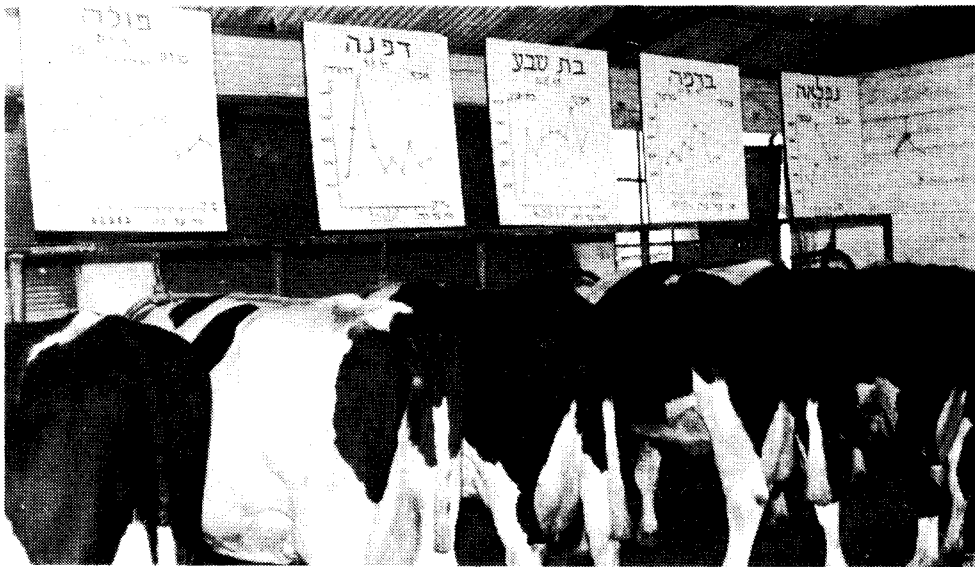

בנין המנהלה - הנה"ח, סטטיסטיקה, גזברות.

תצוגות והיו שנות מלחמה, בהן לא נערכו אירועים כאלה מסיבות מובנות. **מטרות התצוגות/התערוכות.** תשומת-לב היוזמים והמארגנים התמקדה מאז ומתמיד בהבטים ההסברתיים, ההדרכתיים והשכלתיים של תצוגות הבקר למיניהן. טבעי הדבר, שהאגודה להזרעה תרצה לשתף את ציבור תצוגות והיו שנות מלחמה, בהן לא נערכו אירועים כאלה מסיבות מובנות. **מטרות התצוגות/התערוכות.** תשומת-לב היוזמים והמארגנים התמקדה מאז ומתמיד בהבטים ההסברתיים, ההדרכתיים והשכלתיים של תצוגות הבקר למיניהן. טבעי הדבר, שהאגודה להזרעה תרצה לשתף את ציבור חבריה בתוצאות תכניות הטיפוח, ככל שזה נוגע למבנה הגוף והעטין של בנות הפרים. יש להניח, שהביקוש לפרים מושפע לא במעט מן ההתרשמות, שרכשו הבוקרים מקבוצות בנות פרים שונים בעת התצוגות. במרוצת השנים הורחבה היריעה כך, שמלבד בנות פרים בתחלובתן הראשונה הובאו גם קבוצות בנות

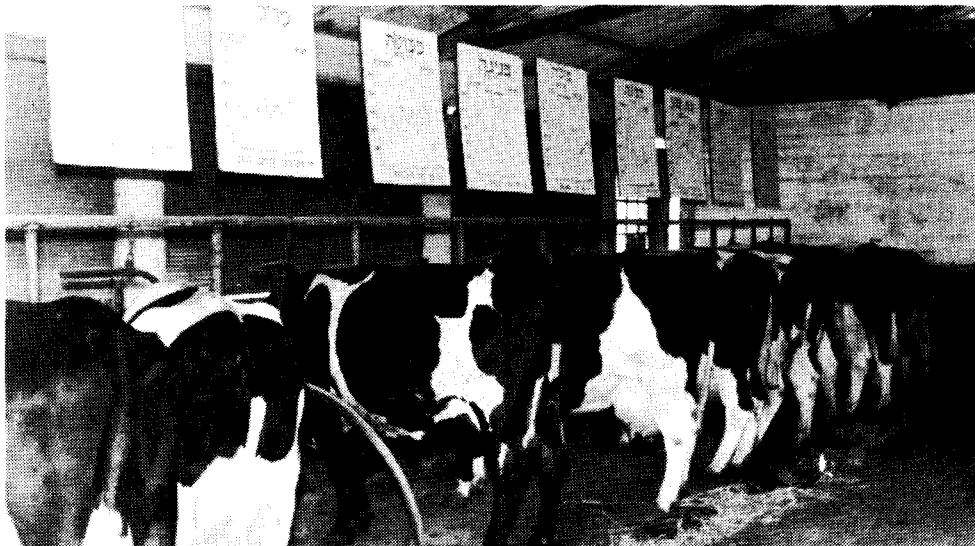

הגינון - עצים גדלים לאט, במשך שנים רבות.

תערוכת הבקר הראשונה של "און" במזרע, 1958 – האלופות.

בתחלובתן השניה והשלישית. כל זאת, כדי ללמד על הצפוי מבנות פר מסויים, כאשר אלה תגענה לגיל מבוגר יותר. מסתבר, שישנם הבדלים ניכרים בין בנות הפרים השונים באשר לעמידתם באכף התנובה הגבוהה והממשק האינטנסיבי. בהקשר זה, במידה מסויימת, יש לראות את הבאתן של פרות מבוגרות ועד זקנות בתור מדגם מייצג של טיפוח הפרה שלנו. בלי ספק, את הרושם העמוק ביותר משאירות הפרות האלופות, גם אם הגדרתו של המונח "אלופה" התפתחה והשתנתה מספרית, בהתאם

תערוכת הבקר הראשונה של "און" במזרע, 1958 – האלופות.

הספקנו לעשות זאת. מכל מקום, ההתקדמות שהושגה, הן במוצעים הן בתנובות האלופות, קשה למצוא לה דומה ברחבי העולם. □

להתפתחותו ולהתקדמותו הטיפוחית של עדר הבקר לחלב בכללותו במרוצת השנים. למשל, בספר האלופות הראשון שפורסם מטעם משרד החקלאות בשיתוף ה.מ.ב. בשנת 1953 נרשמו כבר אז מאתיים פרות, שהגיעו לתנובת חיים של יותר מ-50,000 ק"ג חלב או 1,875 ק"ג שומן (או 50,000 ק"ג עם 3.75% שומן). אולם, חשוב לציין שאז בין השנים 1944 עד 1954 נעה התנובה הממוצעת של העדר הישראלי בין 3,700 ל-4,200 ק"ג חלב עם תנובת שומן ממוצעת שבין 136 ל-150 ק"ג. מאחר שרובן של מאתיים האלופות הניבו תנובותיהן בפרק זמן זה, מן הראוי להשוות תנובתן הממוצעת לזו של כלל העדר בארץ. הנה הפרטים, כפי שהם מובאים בספרו של אוריאל לוי (עמ' 202):

הגיל הממוצע של האלופות 13.9 שנים
מספר התחלובות, בממוצע לאלופה 10.59 תק'
המרווח הממוצע בין ההמלטות 13 חודש
התנובה הממוצעת של האלופות (בתחלובה) 5,421 ק"ג חלב, 3.6% שהם 195 ק"ג שומן
בימי חליבה. 326

במילים אחרות, מאתיים האלופות דאז, הניבו במשך עשר שנים כ-35% יותר מן הממוצע הארצי. כעבור הזמן וככל שעלתה רמתו הטיפוחית של כלל העדר הישראלי, הותאמו גם אמות המידה והדרישות לגבי האלופות. כיום נרשמת כאלופה כל פרה שהגיבה בימי חייה למעלה מ-100,000 ק"ג חלב, בלי כל התייחסות לאחוז השומן או לתנובת השומן בק"ג. ברור, הקפיצה מממוצע ארצי של 4,000 ק"ג לזה של האלופות, 5,400 ק"ג בתחלובה, על אף היותה מרשימה ביותר בתנאים של אז – לא עומדת ביחס ישר למאמץ הטיפוחי והממשקי להביא פרה אלופה דהיום לכדי 10,000–12,000 ק"ג בממוצע לתחלובה, בזמן שממוצע העדר הארצי נע בגבולות 8,000–9,000 ק"ג בתחלובה הממוצעת בעשר השנים האחרונות. בקיצור, ממוצע התחלובות של האלופות שעמנו היום עולה על זה של העדר הארצי בכ-25%. מן הנכון היה לחשב במדויק את ההפרש במונחים של חמ"מ ליום כלכלה, אך מפאת קוצר הזמן לא

באו-מטיק

מערכות חליבה מתקדמות

• מערכות חליבה
• מכונות חליבה ואוטומציה
מושלמת
• חליבה לקו
• מכון עם צנצנות
• חליבת צאן ועיזים

* הנאמת האכון לצרכי האקו

סוכנים לישראל:
אחים פולק
סוכנות יבוא בע"מ

רח' לינקולן 11, תל-אביב.
טל. 03-291236-9